

# לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יא , תש"כ



האקדמיה ללשון העברית  
מוגן בזכויות יוצרים

טוענים: תנו לה ללשון להתפתח „טבעית“, אל תפריעוה. ויש אומרים: לאו. כותב שורות אלה סבור, כי במצב זה של לשוננו היום, שעתה זה הוחל לדבר בה רוב דובריה לא מחלב אמם ינקוה, נמיט על לשוננו אסון ונרמסנה בעודה באבה, אם לא נטפחנה ולא נכוון דרכה. אולם מאמר זה לא ניסה אלא להתבונן במצב כמות שהוא, בסיבותיו, והיאך הוא עשוי להתפתח, אם אותם הגורמים עצמם ימשיכו לפעול. בחינה אובייקטיבית הייתה כאן, ולא סובייקטיבית.

## שמעון תודר

### ממימרותיו של זלמן שניאור<sup>1</sup>

(לקוטות מספר שיריו כרך א', הוצאת „דביר“)

אהבה שלמה — איננה.  
אויבים הצללים לשמש.  
אין אהבה גדולה בתבל.  
אין יום אחד פתרון ליום מחר.  
אין כל תועלת בניסיון.  
אין עלייה בלי ריחוף נפש.  
אין שעה אחת פרודור לשנייה.  
אם ככה יבער ארז, מה אזוב כי ייחל?

---

1. למלאות שנה לפטירתו.

בין יום ליום רובץ לילה עם צלליו.  
בנפול האלון רק אז ייודע גודלו.  
בעולם כולו — רודפים ונרדפים.  
בעיני התמימים ניצוצות הערמה מבריקים.  
גדול השרירים, קטן המוח.  
גם האיין־סוף צר בלי אהבה.  
גם החיים גם המוות שטנים שניים המה.  
דממה כבושה וצמאה.  
האביונים — נדבנים גדולים כולם.  
האהבה נוצרה, ברגע שהשחוק הראשון התחיל מפוז על שפתי  
אלהים.

האמת נבראה, כאשר הביע ה' את דברו הראשון.  
הברזל מגן, אבל גם הַמת ימית.  
ההרים עם התהומות — קרקע אחד תחתם.  
הוי, מה מעטים הם הבוראים, ומה רבים המחריבים!  
הוצא מלה נאמנה מתוך הלב — קשה כעקירת שן.  
הזולל לא ישבע.  
החבל מקשר, אבל גם מחנק.  
המים מרווים, אבל גם מטביעים.  
הנשמה לאלהים היא, והגווייה — לעזאזל.  
העולם גרגר ריק, ורק אמת אחת עליו: גלגולי דם אל דם.  
העולם כולו תשובה.  
העשן — לכל אש.  
הצעירים — עוז וחיים יאמרו כל איבריהם.  
טובה מתנת נסיד, אך פת לחם טובה יותר.

טוב הפש ממצוא.  
 טיפת תום בים עוונות.  
 יאה הדממה לגעגועים.  
 כאבקת הפרחים נישאת האהבה ברוח.  
 כל המרבה להיות בעלם, הרי זה משובח.  
 כל הנופל — זה יירמס.  
 כל יום ויום חידה בפני עצמו.  
 כל שעה צריכה לפתרונה היא.  
 כל תאוה — גבול פורצת.  
 כל תורה — תחנה, דורות עוברים.  
 כתוב שירים והיות משורר — שני דברים הסותרים זה את זה.  
 לא ידעו לכבד את החיים, ומתפללים לקברים.  
 לאיש ואיש מסלולו.  
 למעלה מאושר אין אושר, אך תחתיו אסונו מתחבא.  
 לעולם לא יצטרף צלוב עם מגן דוד.  
 מבכים בן אפרוח שנפל ממרום קנו, אך אין מבכים סלע  
 בן נצחים שנשא ראש הגאון, ופתאום רעד נבקע ונפל  
 בשחוק רעם.  
 מקום שאין עוד מלים לסיפורת — שם מתחילה השירה.  
 מקום שההיגיון היום-יומי שוקע, שם עולה אור המשא.  
 מקום שעין בשר חדלה לראות, שם מתחיל החיזיון.  
 עולם הרבים — שם קדושה וטומאה ושירה ובכי מעורבים  
 גם יחד.  
 ... עצומות מכולם — תאוות האדם הסוערות.  
 צל שחור לכל לבן.

רגלם רוקדה, פניהם בוכים.

שטן נולד, כאשר החל האדם כְּפֹר בְּאֵלֵי־רום.

שיניים תותבות אינן כואבות לא בקביעתן ולא בעקירתן.

שתייהן — הנשמה והגוויה — צמאות ומבקשות את תיקונן

— באישה.

תאוות עוברות גבול.

יהודה פליקס

### מונחי החקלאות והשאלותיהם \*

ספרותינו העתיקה עשירה במונחי העבודות החקלאיות וכליהן. כן מרובות בה האליגוריות וההשאלות בשטחי המעשה והרוח, שמקורן בעולמו של החקלאי. מהן שנעשו שגורות בלשוננו היום-יומית במובנן המשני, המושאל; ולעתים נשתכח מובנן המקורי, המציאותי. מעניין אפוא לעקוב אחרי מובנם הראשוני של ביטויים הלקוחים מעולם החקלאות.

הפעם נקדיש את דברינו לחריש ולכליו. נתחיל בביטוי: "על גבי חרשו חורשים", שהוראתו: סבלתי עינויים רבים. ממנו ביטוי משנה: "הזמן חרש על גבו", או "השנים חרשו בפניו חריצים" וכדומה. בפסוק בתהלים (קכט, ג), המשמש מקור לביטויים אלה, נאמר: "על גבי חרשו חרשים האריכו למעניתם". הפירוש המקובל הוא, שגבו של הצדיק שימש כשדה, שבו חרשו הרשעים — עינו את בשרו והעמיקו לעשות בו חריצים ופצעים. כאן יש אסוציאציה

---

\* שודר ב"קול ישראל".